

MATI IN GOSPODINJA

LETO 1930 - SLEVIKA 5.

Ponos.

Gospodarita zemlji in naj vama bo podložna. S temi besedami je Stvarnik postavil prva človeka za vladarja vesoljni zemlji. In že v malem otroku spi tiha slutnja, da je za vladarja določen. Če pa se ta slutnja zbudi k jasni zavesti, tedaj popade človeka neutešno hrepenenje po moči in če pride do moči, je zadovoljen. ljen.

Odkod ta naravni nagon, ta želja, ta volja po moči? Odkod pač, če ne od Stvarnika človeške narave? On je takoj v začetku ustvaril človeka po svoji podobi in mu je za njegovega bivanja na zemlji dal nalogo, da vlada in gospodari zemlji in tako sodeluje pri božjem vladarskem delu. To je torej v človeku, ta nagon, to hrepenenje po vladanju; to priganja človeka, da res vlada nad naravo in skuša njene moči pridobiti zase in jih vedno dalje izpolnjevati. To ga priganja k učenju, k raziskovanju, k temeljitemu delu, k pogumnim dejanjem; priganja k organizaciji, po kateri lažje in gotoveje to doseže. Sili ga, da gleda daleč naprej in kvišku, pa ga tudi varuje, da svojega življenja ne izgublja v nizkotnem uživanju.

Ali je torej ta volja po moči, po gospodarstvu nekaj dobrega? Prav gotovo; saj je najvišje, kar ima človek, kar ga najbolj odlikuje in postavlja nad nižja bitja v stvarstvu. To ga je tudi že od vsega početka priganjalo, da je ustvaril vso kulturo, ki je prav za prav pravo vladarstvo nad zemljo. In še več: s tem se je zavedel, da je otrok božji, da ima več-

nostni poklic in da za srečno večnost dela in se bojuje.

Noben človek ni imel močnejšega hotenja, da vlada zemlji kakor Kristus. Saj je v njem bila živa zavest, da je edinorojeni Sin božji, ki je prišel, da zmaga svet.

Toda ta Kristusov ponos, ta njegova zavest je bila razsvetljena od božje modrosti. Zato je prišel do kraljevanja s trnjevo krono in do vladarstva na križu.

Njegova želja po vladi nad vesoljstvom ni bila uničujoča moč, temveč rešujoča, oprasčajoča, dvigajoča, usmiljena ljubezen. Z močjo ljubezni in usmiljenja je vse potegnil nase. Rekel pa je tudi: Kdor hoče biti prvi, naj postane zadnji in kdor hoče biti gospod, naj bo najprej hlapec.

Kakor pa je govoril, tako je tudi delal. Vzel je nase podobo hlapca. Svojim naslednikom je dal oblast, toda oblast: služiti, pomagati, oprostiti, ne pa oblast uničevati. V njihove roke je položil najvišje dobrine resnice in milosti, naj z njimi človeštvo osrečujejo in vodijo k zveličanju.

V človekovi roki pa postane želja po moči tako hitro uničujoča, brutalna sila.

Mnogi skušajo priti do moči s tem, da se prilizujejo mogotcem; drugi zopet, da poskušajo na podložnih svojo moč. Seveda je pri enih kakor pri drugih poglobitni nagib — ničemer-nost. Pozabijo na resnico, da je za veka najvišja vrednota v njem samem, da je moralna moč in poštenost mnogo več vredna, kot pa vnanji blesek. In zato se pogosto zgodi, da

imajo sebe za boljše kot druge le zaradi boljše obleke ali telesnih odlik; potem pa zaničujejo tiste, ki nimajo teh odlik ali celo prodajajo notranje dobrote in vrednote, od katerih zavisi dostojanstvo otrok božjih, za take ničvredne zunanosti.

Kristusova želja po moči pa je bila taka, da se je žrtvoval za druge, da mu je bila to najvišja moč, drugim pomagati, druge duševno in telesno dvigati. Toda danes vidimo ljudi, ki imajo na videz srce za druge, v resnici pa iščejo le sebe. Govoriti znajo visoko doneče fraze in se zgražajo nad hudobijo drugih, pa se le veselijo nad vzkliki priznanja, ki jim done od vseh strani, taki so potem zapeljivci ljudstva.

Tako vidimo, da ta naravni človekov ponos lahko postane gibalo marsikaterih slabih strani v človekovem življenju. Lahko postane strašna sila, ki uničuje, mesto da bi oživila, ki podira, mesto da bi dvigala.

Prve setve na zelenjadem vrtu.

V mislih imamo nekatere zelenjadne rastline, ki jih v rani pomladi prve sejemo na vrtu naravnost na stalno mesto in ki jih nikdar ne presajamo. Je to cela vrsta važne zelenjadi, ki je kaj malo občutljiva za mraz. Nekatere rastline zelo dolgo kalijo in jim je kaj ustrezno, ako jih kmalu proti koncu zime posejemo, ker semenu pomladna vlaga zelo ugaja. Vse te rastline kalijo pri prav nizki toplini in se ni bati, da bi v kali zamrle. Potrebuje jih vsaka hiša in vsaka kuhinja deloma za živila, deloma za dišave.

Čimprej proti pomladi sejmo **petersilj** in **korenje**! To seme je težko kalivo in leži v zemlji 3 do 4 tedne. Setev v vrste je mnogo bolj ugodna nego kar povprek. Zemlja mora biti od prejšnjega leta dovolj gnojna in globoko obdelana. Setev je treba povaljati ali pritiskniti z desko, da zemlja oprime semena. Tudi **črni**

koren sejemo prav rano spomladi v tako zemljo kakor **petersilj** in **korenje**. Dobro pa se razvije le v zelo močni zemlji, ki je do pol metra globoko obdelana.

Čebulek in **česen** bodo lepo uspevala, če ju čimprej spravimo v zemljo. Čebula pa uspeva v plitvo obdelani zemlji. Posebno ji ugaja, če je zemljišče že od jeseni pripravljeno, spomladi pa samo poravnano. Svežega gnoja ne mara. Pri nas je še vse premalo znano, da čebulo lahko pridelamo kar naravnost iz semena v enem letu, torej brez čebulka. Če sejemo čebulno seme konec februarja ali vsaj začetek marca prav na redko v vrste in rastline, ko dobro vzkale, prepulimo, da ima vsaka dovolj prostora, se razvije iz teh sejančkov do konca poletja prav lepa čebula, ki zori nekoliko pozneje nego ona iz čebulka, zato je pa bolj trpežna za zimo. Na ta način se pa ne da pridelavati vsaka sorta. Zelo dobro se obnese n. pr. **citavska orjaška**, **madeira**, **holandska čebula** in še razne druge sorte. Gospodinje, poskusite! Ne bo Vam žal.

Rani grah je čas saditi takoj začetek marca meseca. Ugaja mu pa lahka, prenojena zemlja. Svežega gnoja tudi ne mara. Zelo pa mu ustrezemo s pepelom, ki ga potrosimo po zemljišču in zmešamo z zemljo. Rani grah je treba na vsak način zavarovati pred vrabci, ki ga tako radi vlečejo iz zemlje, takoj ko vzkali.

Kjer pridelujejo **bob**, naj hite s setvijo. Čimprej ga spravijo v zemljo, tembolj zdrav bo in tembolj bo obrodil. Pozno sejan bob tako rade zdelavajo ušice.

Sedaj sejemo tudi **spomladansko špinačo**. Jako dobro se obneseta sorti **Juliana** in **triumf**, ker ne greste radi v cvet.

Kdor hoče imeti kmalu **berivko** (prva spomladanska solata), naj nič ne odlašaja s setvijo. Izbere naj pa solnčno, toplo lego z močno gnoje-

no zemljo Seje naj razmeroma precej gosto, vsekako pa bolj nego za presajanje. S.

Odlomki sodobnega gospodinstva.

V shrambi nam prav dobro služi tudi majhna napisna tablica na steni, na katero beležimo imena živil, ki nam pohajajo. O pravem času si blago zopet preskrbimo, da nam ga nepričakovano ne zmanjka in nas ne spravi v neprijetno zadrego. Shramba naj bo kakor drugi prostori opremljena z lučjo, (kjer imajo elektriko), da moremo brez težav tudi zvečer in zgodaj zjutraj najti, kar potrebujemo. Živila hranimo, če le mogoče v lončenih, porcelanastih ali kovinskih posodah z napisi, ne pa v papirnatih vrečicah. Te nas jako zamude, kadar jih odvijamo in zavijamo. Neprimerne so tudi zaradi tega ker niso prozorne in na prvi mah težko najdemo zaželeno blago. Večje množine živil shranjujemo v lesenih predalih. Po policah in predalih pogrnjen papir je nepotreben, pač pa naj bodo vedno snažno umite. Tudi jim ne pripenjajmo nikakih papirnatih čipk, ki nas samo ovirajo, se kmalu strgajo ter kazijo red in natančnost. O shranjevanju posameznih živil bomo obširneje govorili pozneje. Za danes naj zadostuje samo to kratko navodilo, ki naj pomaga gospodinjam urediti svoje shrambe.

Pomniti je tudi to, da je treba shrambo pridno zračiti in snažiti. Vsakokrat, ko pripravimo kuhinjo, pospravimo tudi shrambo.

Tudi klet je za gospodinje važen prostor ker shranjujejo v njej navadno tista živila, ki jih pridelajo ali pa kupijo v jeseni v večji množini, n. pr.: krompir, zelje, korenasto zelenjad itd. Če ni pri hiši posebne sadne shrambe, imamo v njej tudi zimsko sadje. Klet naj bo hladna, temna, ne presuha niti premokra. Če je klet presuha nam sadje in zelenjad

prehitro ovane, če pa je premokra se živila kvarijo. (Gnitje!) V isti kleti, kjer hranimo sadje, ne smejo biti živila, ki močno diše, kakor kislo zelje, ribe itd. Tudi tukaj morajo biti okna zamrežena (miši), stene pobeljene, tla kamenita.

Vsa živila, ki jih hranimo v kleti, je dobro pogosto pregledati (vsaj enkrat na teden) in klet pospraviti.

Na podstrešju sušimo perilo ob slabem vremenu in shranjujemo reči, ki jih dalj časa ne rabimo, n. pr.: poleti zimsko obleko in pozimi letno, da nam v stanovanju ni napoti. Pa tudi druge stvari, ki jih zaenkrat v stanovanju ne potrebujemo in so nam le v napoto, spravimo na podstrešje. Omare napolnjene z obleko večkrat odprimo, preglejmo in dobro prezračimo, da se ne vgnezdijo molji. Tudi podstrešje temeljito pospravimo vsaj dvakrat na leto, pomladi in jeseni.

S. H.

Č. sopisni papir v gospodinstvu.

Časopisni papir, katerega je danes kolikortoliko skoro v vsaki hiši, lahko v gospodinstvu prav dobro porabimo, in z njim prihranimo druge pripomočke, ki bi jih morali kupiti. Posebno v kuhinji ga skoro težko pogrešamo.

Kuhinjski noži, s katerimi lupimo in režemo sadje in zelenjad, dobe zelo grde madeže, ki jih odstranjujemo seveda šele pri pomivanju po kosilu. Te madeže pa moremo odstraniti le s precejšnjim trudom, zakar porabimo tudi mnogo časa. Prihranimo a si to delo in čas, če nože takoj, ko smo jih rabili trdno in do čistega zdrgnemo s časopisnim papirjem, ter jih hranimo do pomivanja na suhem prostoru.

Tudi pri vsakovrstnem trebljenju ali lupljenju v kuhinji nam časopisni papir dobro služi. Preden začnemo z lupljenjem ali s podobnim delom, razgrnemo predse polo časopisnega papirja. Vsi odpadki in odrezki letijo

na papir, ne pa po mizi ali celo po tleh. Po končanem delu primemo polno papirja za vse štiri ogle, ga stisnemo skupaj in stresemo v vedro za odpadke. Ni nam treba pobirati olupkov po mizi ali po tleh, ampak odstranimo jih z enim samim gibom. Na ta način si prihranimo čas in delo, in kuhinja ostane čedna in čista brez posebnega truda tudi med kuhanjem.

Železni pekači, na katerih pečemo pecivo radi rjave, če niso shranjeni na zelo suhem prostoru. Zato jih ne umivamo po vsaki peki, ampak jih samo zdrgnemo s tesno zvitim časopisnim papirjem. Če ne moremo odstraniti na ta način vsega, kar se drži na njih, uporabljamo lahko poleg papirja tudi malo finega peska. Tako osnažen pekač obdrži še vedno tenko plast tiste masčobe, s katero je bil namaзан pred peko, in ta ga varuje pred rjo. Ko jih pa zopet rabimo, jih umijemo in znova namažemo.

Štedilnikovo železno ploščo zdrgnemo po kosilu s časopisnim papirjem, ali s soljo in s časopisnim papirjem. Šele, ko smo jo na ta način osnažili jedilnih ostankov, jo namažemo z grafitom in skratčimo kot običajno.

Tudi pri snaženju oken lahko s pridom uporabljamo časopisni papir. Sipo, ki smo jo čisto umili in s krpami suho zbrasli, lepo poliramo da se sveti, ako jo podrgnemo s časopisnim papirjem, zvitim v trdo kepo. Š. H.

Nekaj o živčnih boleznih.

Dr. Žigan Aleksander.

5. Božjasi. V zdravilstvu razločujemo dve vrsti božjasti. Prva nastopi navadno po kakem udarcu na glavi ali prebitju čepinje. Druga navadna božjast se pojavi zlasti po močnem zastrupljenju alkohola ali svinca. Nastopi pa tudi včasih refleksno t. j. povzročujejo jo paraziti (vjedalci), ki se nahajajo v črevesju. Toda često je božjast le posledica podedovanja in tedaj je pravi vzrok navadno nepoznan.

za božjast so zelo značilne krize (napadi), ki so prekinjene s presledki polne zavesti, v kateri se pa tudi včasih opazijo pojavi božjasti. Prave božjastne napade spremljajo navadno izredni doživljaji, kakor n. pr. šumenje v ušesih, nenadno otežkočeno dihanje; često se bolniku zdi, da čuje glasove itd. Taki pojavi so različne vrste.

Vse to občuti bolnik neposredno pred začetkom napada in le izjemoma o pravem času, da bi mogel preprečiti padec. Začetek krize nastopi navadno nenadoma. — Bolnik najprej močno obledi, često zavpije, izgubi zavest ter pade na zemljo s celo dolžino telesa, brez obzira na mesto, kje se nahaja in tako se dogaja, da pade v ogenj ter dobi močne opekline na telesu, ali pade v vodo in se utopi, ako nihče ne pazi nanj. Nato nastopi tetanična faza, t. j. vse telesne mišice se skrčijo, glava je obrnjena na stran ali navzad, oči se krčevito obračajo, zenice se razširijo in so neobčutljive za svetlobo, dihanje prekinjeno in lica postanejo rdeča. Ta krč traja okoli pol minute in često zapusti vidne znake, kakor ugrizi na jeziku, odpadki in mokrota v spodnji obleki, kar je bolniku nezavestno ušlo. Potem nastopajo krči mišic na nogi, licu in očeh. Na ustih se pojavlja bela in rdečkasta pena. Končno se po gotovi dobi ti krči polagoma umirijo in popolnoma ponehajo. Tedaj pade bolnik v nezavestno stanje, ki traja nekaj minut. Ko se bolnik zbudi, se ne spominja ničesar. Pritožuje se le, da ga vse boli, posebno glava. Kmalu nato navadno prav globoko zaspi za nekaj ur.

Zdravljenje. Lečenje božjasti prve vrste se vrši potom operacije, da se tako odstrani vzrok krčev. Sredstva zdravljenja božjasti druge vrste so zelo omejena. V takem slučaju je dolžnost staršev ali sorodnikov, da polagajo vso skrb in pažnjo na bolnika in tako preprečijo nesrečne padce v vodo ali v ogenj. Druga njihova naloga pa je, da se čimprej obrnejo na zdravnika, ki bo ugotovil značaj in

vrsta božjasti, ter odredil vsa potrebna sredstva.

Svetujemo pa odločno, da se takim bolnikom ne da niti kapljica alkohola, treba jih je varovati pred ustrašenjem, ter jih braniti jeze in ne pripustiti, da bi drugi slabo z njimi ravnali.

Rane na nogah.

D. Cosić Nikola, šef kirurškega oddelka

Brezdvomno imajo naštetih vzroki za svojo podlago motnje v hranitvi kože in v dovajanju krvi. To imenujemo v zdravilstvu trofične in vasmotorne motnje. Odpor organizma na teh mestih je neznaten, dočim so tla za razmnoževanje bacilov zelo ugodna. Dovolj je, da se pojavi prav majhna ranica na golenici in že se prične razširjati rana.

Kaj se dogaja v tkivu, da to nastane? Ako to natančneje proučavamo, šele spoznamo, zakaj je zdravljenje teh ran tako težko, tako dolgotrajno in na kaj mora zdravnik posebno paziti pri lečenju.

Posebno jasne in dobro utemeljene so te izpremembe pri varikoznih ranah. Žile dovodnice namreč pri teh ranah niso v običajni širini, ampak so mestoma nabrekli in kri ne teče v njih z normalno hitrostjo, temveč polagoma in ponekod tako počasi, da se lahko reče, da ne kroži, ampak zastaja v žilah.

Prav tako tudi velikokrat žile dovodnice otrdnejo vsled skleroze (poapnenja žil) in je s tem samim kroženje po žilah odvodnicah zmanjšano. Količina krvi ki preteče v določenem času skozi tako žilo, je manjša od količine krvi pretečene v določenem času v običajnem stanju.

Tudi žilci niso izvzeti; tvorijo namreč pri tem obolenju sedež vnetja živčne mreže (vsak živec je ovit s tanko mrežo, slično nogavici na nogi). Svoje trojne naloge oboleli žilci ne morejo izvršiti, namreč, da urejujejo dovajanje in odvajanje krvi, hranitev kože in čut ter potrebo toplote in mraza.

Vse navedene spremembe povzročajo, da imajo spodnji udje noge slabo hranivo, še slabše odpornost in tvorijo ugodna tla za razvijanje bacilov, tako da je že najmanjši udarec zadosten, da se razvije rana, katera se prične razširjati in gnojiti ter razmnoževati v sebi gnojne bacile.

Zdravljenje. Skoraj vsaka izmed gori navedenih vrst ran ima svoj poseben način zdravljenja. Travmatične kronične rane kakor tudi rane, ki so nastale na koži kot posledica opeklin, zdravimo na ta način, da izrežemo tako zvane simpatične živce, ki imajo svoj sedež na mreži žile odvodnice bolne noge. Slični slučajji so se v novjšem času obnesli in zdravljenje je na ta način precej nazorno, hitro in zanesljivo.

Po mnenju Lerischa in Fontana se vrši na ta način čiščenje rane (sterilizacija) zelo hitro. Za sedem do deset dni postanejo tudi najhujše rane čiste. Kroženje krvi (krvni obtok) se poveča in s tem tudi prehrana kože. Rana hitro zarašča in sicer tem hitreje, čimbolj se radi razkuženja in radi krvnega obtoka zaraščuje s svežimi mesnimi izrastki, kar pa ni divje meso, kakor ljudje to često imenujejo.

Zelo različno pa je zdravljenje varikoznih ran. Navedemo le eno vrsto in sicer način Moreschieve incizije. Obstoji v tem, da se rane na tem mestu izrežejo in žile podvežejo.

Tudi po tej operaciji nastane očitno in hitro izboljšanje krvnega obtoka pod prerezo, toplota rane se zviša, oteklina polagoma izginja, rana postane bolj sveže rdeča ter se prične zoževati. Seveda mora pri vsem tem bolnik ležati in obvezovati rane, kakor mu zdravnik predpiše.

Vendar se rane mnogokrat, četudi jih zdravimo, po nekem času zopet iznova pojavijo, predvsem varikozne rane. Vzrok je v tem, ker se z operacijami ne odstranijo varikozne žile. Najbolje v tem slučaju je zopet mnenje Lerischa in Fontana, da je namreč treba pri varikoznih ranah od-

straniti tudi vse nabrekle (varikozne) žile v okolici.

Zdravljenje ran, ki imajo svojo kral v spolnih boleznih (sifilis), pa je treba pričeti s posebnim tako zvanim luetičnim načinom. Kakor prejšnja, ima tudi ta predvsem namen izboljšati prehranitev kože, razkužitev rane in končno obvarovati rane vsakega vnetja okuženja, zastrupljenja).

O operacijah in zdravljenju teh ran bi se moglo veliko pisati, vendar pa z ozirom na cilj, katerega s tem člankom doseči, ne mislim pisati obširneje. Članek je več ali manj pisan za ljudstvo in če je razlaganje nekoliko strokovnjaško, sem to storil, da pokažem, kako huda in odporna je ta bolezen pri zdravljenju. Naštel sem samo pač načinov, kar znači, da jih je veliko in da najboljšega ter najzanesljivejšega načina sploh še ne poznamo.

Zaključek: Kakor hitro kdo opazi na svojih nogah rane, ki bi se mogle uvrstiti med kake izmed gori navedenih, katere se ne morejo zdraviti z navadnimi domačimi zdravili in se zmiraj bolj razširjajo, je treba čim prej poklicati zdravnika. Prav tako tudi naj nikar ne odlašaj, kdor opazi, da mu noga oteka, da koža postaja svetlo črnkasta, brez dlake in da žile nabreknejo. Treba je čim preje k zdravniku, da ugotovi značaj rane, in jo primerno začne zdraviti.

V vsakem primeru pa, preden pride zdravnik, je treba paziti na snaznost rane, na koži okrog nje in na vse, kar pride ž njo v dotiko. Nikakor pa se ne sme rana umivati in še manj praskati.

Pri varikoznih ranah, kjer je otežkočen obtok krvi v žilah dovodnicah, je poleg tega še potrebno, da se bolnik vleže takoj v posteljo in položi nogo tako visoko, da so prsti više nego koleno.

Zaključujem z nasvetom: ako hočemo kmalu ozdraviti, pokličimo čimprej zdravnika. Kdor radi štedljivosti ne gre k zdravniku, misleč, da mu te

rane polagoma same izginejo, trpi mnogo več in več potroši pozneje, ko se rane razširijo. Mislim, da bo doseženo s tem člankom, da postanejo ljudje opreznější in v takih slučajih poiščejo takoj zdravniško pomoč.

»Bogoljub« najlepší slovenski nabožni list s slikami v ba-krotisku. Naslov: Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna.

Praktični m'g'a i.

Najcenejše in najbolj gotovo sredstvo proti premočenju čevljev je — firnež. Podplate namaži na debelo ter pusti, da se posuši. Ko je usnje firnež popilo, namaži še enkrat itd. Taki podplati se bodo dolgo nosili in ostanejo nepremočljivi.

Nove metle in krtače (riževe ali sir-kove) namoči več ur v mrzli vodi, preden jih uporabljaš. Slama se ne bo lomila in ne bo izpadala.

Kadar hočeš očistiti glavnik, navij na palec in kazalec leve roke sukanca ter po tem drgni z glavnikom.

Za čiščenje medenih, bakrenih in cinastih predmetov uporabljalj sol in jesi-h. Namaži mehko krpo ter dobro obriši.

Tudi zelo zarjavelo jeklo se na ta način očisti.

Naše gospodinje so ponosne na svetlo medeninasto posodo na kuhinjskih sto'alih. A kaj, ko pa ta tako hitro obledi in postane medla, posebno ob vlažnem vremenu. Osnaji medenino, kot to napraviš navadno, nato pa nalahko briši s krpo namočeno v parafin.

Dopusti, da gre tvoja beseda skozi tri ali štiri tuja usta. pa je sam ne boš več spoznal

3a.na.š.e.m.a.l.e

Smrt gozdnega kralja.

Hu, hu, vu, vu! Kako tuli vihar! Vrane in kavke strahoma obletavajo dreve in celo živahna večerica, vedno poskočna in hudomušna, se je skrila v svoje gnezdo v rogovilah starega gabra in skrbno maši vse špranje. Neusmiljeno stresa veter drevesa, da so odpadli še zadnji listi, oni nekdanj sočno zeleni, v jesni žolto rumeni in rdeči, na katere so bila gozdna drevesa tako ponosna. Kakor veliko pokopališče so gozdna tla.

Najdalje je ključoval močni hrast, gozdni kralj. Žugajoče je stezal svoje močne veje kakor silne roke kvišku in klical smelo viharju: »Le pridil! Jaz se te ne bojim, četudi že vsi moji sosedeje ječe pred teboj. Ali me hočeš oropati moje obleke? Prosto-voljno ti je ne oddam, le sili se uma-knem!« In res, cele dneve in tedne se je boril kot pravi kralj, a sirovi sili je podlegel: list za listom mu je stresel vihar. Kmalu je stal tudi hrast kakor druga drevesa gol sredi gozda.

Hu, kako ga zebe! Zalostno je povetil glavo in glej, hrapave in glo-boke gube in raskavice je opazil na svojem deblu. Prvič v svojem življenju je začutil, da se — stara. Star postaja in grd, zdaj se je zavedel. Globoko je zavzdihnil in se zamislil: koliko je prav za prav star. Sto let; to še ni nobena starost, saj je njeg-ov oče dočakal petsto let, stari oče pa celo tisoč let. Torej mu še ni treba misliti na smrt.

Ponosno je dvignil glavo in po-gledal krož svojih sosedov. Ob nje-govih nogah je zelenel vršiček gozd-nega bodičja z žarečimi rdečimi ja-godami; a danes ga ni zaničljivo po-gledal kot navadno, ampak ga je skoraj zavidal za njegovo zeleno suknjico.

Nedaleč je stala majhna, sloka gospodična breza z lepo omitim ob-razčkom. Pogovarjala se je s svojo veliko sosedo, bukvijo. Nobena iz-med njih ni opazila, da ju hrast opa-zuje in celo nateza ušesa, da bi kaj slišal, saj je takoj opazil, da govorita o njem.

»Gospa bukev,« je šepetala mala breza, »ali ste že opazili, kako star in grd je zadnji čas postal hrast?«

»O seveda,« je pritrdila bukev, »koliko gub in gubic ima na obrazu. Pa kaj ti je, brezica? Saj trepetas po vsem telesu?«

In res; breza se je vsa tresla. Tam v daljavi je opazila krevljastega Martina, metlarja, in je že v strahu mislila na njegov ostri nož, ki ji bo odrezal najlepše veje — za brezove metle.

Hrastu je bilo prav, da se je raz-govor med njegovima sosedoma tako nepričakovano končal. Bog ve, kaj bi bili še povedali! Torej star in grd je postal in sosedeje ga zato vlečejo skozi zob! Zavzdihnil je in se ozrl v nasprotno stran.

Lepa zelena smreka je stala tam; njenih vedno zelenih igel veter ni otresel. Urna veverica se spenja po nji z veje na vejo, da v vsak češarek vtakne svoj radovedni nosek, če ni morebiti v katerem pozabila in pre-zrla kakega semena. Hudomušno po-maha z gibčno tačico hrastu v po-zdrav, ki ji je oskrbel marsikatero kosilce s svojim želodom.

Nekaj povsem novega je dvignilo gozdnega kralja iz misli. Majhen pe-terozobat listek z dolgimi prstki se je zaupno naslonil na hrastovo de-blo in je zaprosil s tankim glaskom: »Oh, dobri hrast, naj stanujem tu ob tvojih nogah! Hudobni veter me je odtrgal od mojih bratcev in sestic in me je vržel tu sem. Joj, kako me je strah pred tem grdunom!«

Hrastu se je malček zasmilil: »Seveda, če ti je všeč tu pri meni, le kar ostani! Varoval te bom, ker si tako majhen.« Pri tem pa je imel še postransko misel: če bo bršljan, ta je bil namreč oni mali listič, zrastel, bo plezal po mojem deblu in bo pokrtil vse gube in gubice po mojem in hrast bo imel celo leto, tudi pozimi lepo, zeleno obleko. — Bršljan se je takoj udomačil ob vznožju hrasta, pričel je rasti in kmalu se je spenjala lepa bršljanova kitica po hrastovem deblu.

Čez nekaj dni so opazili tudi hrastovi sosedje in sosede novega gosta pri hrastu. Opozorili so ga, naj ne pridiprava spodi, ker mu bo sicer napravljale le neprilike. Hrast pa je le zmajal z glavo; na tihem pa si je misli: »O seveda, to bi vam bilo všeč nevoščljivci; a jaz bom imel lepo zeleno suknjo po svojem deblu. Že vem, kaj hočem.« Zastonj so ponovno opozarjali, naj ne trpi poleg sebe pritepenca, pa ni nič pomagalo. Zato so utihnili in ga pustili v miru.

Deset let je minulo. Zopet je poznojesenski vihar potresal hrast, da mu odvzame listje. A hrast ni žaloval. S ponosom je gledal na svoje deblo. Iz male rastlinice je zrastel lep bršljan, ki se je oprijemal hrastovega debela in ga čez in čez pokrtil. Zdaj naj ga sosedje pogledajo! To bo nevoščljivosti, ko ga bodo videli v lepi zeleni suknji tudi pozimi! — Celo novih prijateljev je dobil, odkar je tako lep. Drozeg je v bršljanu postavil gnezdo in vse poletje prepeval svoje mehke pesmi. Veverica je čisto spodaj pri koreninah, skrito v bršljanu natovorila svojo zimsko zalogo lešnikov, orehov, žira in želoda. Ko pride trda zima, bo vsak dan prišla, da pozoblje par sladkih jederc. In vselej se razvije kratkočasen pogovor med njima. Zato je gozdni kralj prav vesei, ko mu ni dolgčas. Ves srečen preživlja svoja stara leta.

Zopet je deset let minulo. Bršljan

se je spenjal vedno višje in višje in je zagrnil že celo hrastovo deblo. Že se prijemlje debelih vej. Tega pa hrast nemara. Saj čuti, da ga nekaj stiska, da že skoraj dihati ne more. Jezi se in otresa, a bršljan se ne menja za to, ampak pleza le dalje in dalje. Hrast vidi, da se ga ne bo znebil. V nekaki tihi odpovedi, ki je starosti lastna, skloni glavo. Ponosni kralj gozda je zgubil svojo moč. Prijazno se ozira proti brezi, ki je zdaj že močna in velika gospa, ter se spominja na njen nekdanji dober svet. O, zakaj je ni tedaj ubogal, ko mu je svetovala, naj pritepenca spodi. A zdaj je prepozno; zdaj vidi, da je gojil kačo na svojih prsih. Bršljan pa se razprostira dalje; vsako kapljico dežja prestreže, vsak solnčni žarek izkoristi, vso hrano odje svojemu gostitelju. Po dveh nadaljnjih letih je hrast onemogel starec. Veja za vejo se mu suši, vsako pomlad požene manj zelenja. Mnogo tihih vzdihov sliši bršljan, a glasno ponosni hrast ne toži. Umreti hoče kot junak, kot resničen kralj.

Ko se v poznozimskih nočeh podede snežni viharji po gozdu, jekne po gozdu silen krik. To je smrtni krik gozdnega kralja.

Drugi dan pride v gozd gozdar, da odkaže sekačem delo. Dolgo gleda velikana in govori tiho sam s seboj: »Škoda zanj! Bršljan ga je zadušil; posekati ga je treba.«

Prvemu delu sekačev je bil žrtev — gozdni kralj hrast. Z njim pa pogine tudi bršljan.

Dolgo in odkritosrčno so žalovali gozdni prebivalci za svojim kraljem.

Meh za smeh.

Babica pripoveduje otrokom pravljico o čudežnih škornjih, s katerimi prehodi vsak, ki jih natakne, deset kilometrov v minuti. Pa pobara šestletni Mihec:

»Povej, stara mati, čemu neki so potem izumili avtomobil, ko so poznali že take škornje?!«